

П Р И К А З
НОВИНА КОЈЕ ПРОПИСУЈЕ
ЗАКОН О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА
О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
(„Службени гласник Републике Србије“, број 6/2010 од 24.01.2020. године)

Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 6/2020, даље: **Закон**), донет је 24.01.2020. године и ступио је на снагу 01. фебруара 2020. године.

РАЗЛОЗИ И ЦИЉ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА

Овлашћени предлагач, као основни разлог за доношење Закона, наводи потребу усклађивања одредаба Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019 и 27/2018 - др. закон - даље: **ЗОСОВ**), са новим Законом о заштити података о личности („Службени гласник РС“, број 87/18), који је у примени од 22.08.2019. године, посебно у делу који се односи на евиденције у образовању и васпитању - одредбе којима је уређен Јединствени информациони систем просвете (ЈИСП), Јединствени образовни број (ЈОБ), сврха обраде података, пријем података и слично.

Овим Законом, постигнут је циљ, да се на једном месту, односно у једном закону, успостави и уређује ЈИСП, који обухвата предуниверзитетско образовање и васпитање - предшколско, основно и средње образовање и васпитање, образовање одраслих, укључујући и ученички и студентски стандард, али и високо образовање.

Сходно наведеном у Закону о високом образовању ("Службени гласник РС", бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - др. закон и 67/2019) брисане су одговарајуће одредбе (чл. 114-117, чл. 119-122, члан 123. ст. 1-3. и став 5, члан 124. и члан 153).

Према наводима овлашћеног предлагача, још је један разлог за доношење Закона, прецизирање и појашњење мањег броја одредаба којима се уређује предшколско, основно и средње образовање и васпитање, а које су уносиле недоумице и неуједначеност у пракси њиховом досадашњом применом, с тим што суштина, односно смисао тих одредаба, није измењен.

Циљ доношења Закона је да се обезбеди:

- усклађивање са одредбама новог Закона о заштити података о личности;
- успостављање ефикаснијег ЈИСП - који представља скуп база података и рачунарских програма, потребних за прикупљање и обраду података у евиденцијама и регистрима, уз обезбеђивање заштите података о личности, односно евиденције коју води установа, високошколска установа и установа ученичког и студентског стандарда и регистре које води Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (даље: Министарство);
- прецизније уређивање питања образовања и васпитања ученика миграната и ученика који не познају језик на коме се изводи образовноваспитни рад, ради унапређивања доступности и квалитета образовања и васпитања за све ученике.

ПРИКАЗ ДОНЕТИХ НОВИНА, ОДНОСНО ОДРЕДАБА ЗОСОВ-А КОЈЕ СЕ МЕЊАЈУ И ДОПУЊУЈУ

Допуњује се **члан 1. ЗОСОВ-а**, одредбама којима се прописује да се ЗОСОВ-им успоставља и уређује ЈИСП предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, образовања одраслих, високог образовања и ученичког и студентског стандарда (члан 1. Закона).

Чланом 2. Закона мења се и допуњује **члан 23. ЗОСОВ-а** који се односи на упис у установу образовања и васпитања страног држављанина, лица без држављанства и тражиоца држављанства, тако што се прописује да за децу и ученике стране држављане, лица без држављанства и тражиоце држављанства установа организује учење српског као страног језика, ова лица похађају програм српског као страног језика, бесплатно под условом реципроцитета или на терет родитеља, односно другог законског заступника, у организацији, односно просторијама установе коју одреди министар.

То практично значи, да је, овим одредбама Закона, брисана могућност да установа организује, по посебном упутству које доноси министар, учење језика, припремну и допунску наставу.

Одредбама члана 3. Закона, саджај планова наставе и учења у основном и средњем образовању и васпитању, који су прописани **чланом 60. ЗОСОВ-а**, допуњени су новим садржајем: смерницама за прилагођавање програма наставе и учења, као и за пружање индивидуалне, односно групне додатне подршке за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом који образовање стичу, када је то у најбољем интересу, у школи за образовање и васпитање ученика са сметњама у развоју, а на основу мишљења Интерресорне комисије и уз сагласност родитеља, односно другог законског заступника ученика, којима је извршено појашњење у вези са пружањем додатне подршке ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Изменом **члана 73. ЗОСОВ-а** прецизирано је да ученик полаже разредни испит у складу са посебним законом, будући да је у посебним законима који уређују основно, односно средње образовање и васпитање, полагање разредног испита уређено на одговарајући начин (члан 4. Закона).

Чланом 5. Закона мења се **члан 96. ЗОСОВ-а**, односно речи „верификација установе“, замењене су речима „одобрењу за рад“, из разлога, јер овај термин више одговара поступку утврђивања испуњености услова за оснивање, почетак рада и обављање делатности, односно добијања одговарајућег решење од стране Министарства и упису у регистар надлежног органа.

Допуном **члана 98. ЗОСОВ-а** која се односи на проширену делатност установе, прописано је да школа може да остварује и проширену делатност кроз тренинг центар, када поред услова у погледу простора и опреме да организује учење кроз рад за своје ученике има довољан капацитет да организује и учење кроз рад за ученике других школа, као и практичну наставу за обуке и стручно усавршавање за које је регистровала проширену делатност као јавно признати организатор образовања одраслих (члан 6. Закона).

Према одредбама Закона чл. 7 - 9. **назив главе IX. у ЗОСОВ-у „Евиденције у образовању и васпитању”**, замењује се новим називом главе IX. „Јединствени информациони систем просвете”. Назив **члана 174. „Евиденције о деци, ученицима и одраслима које води установа“** и члан 174. се бришу.

Назив члана 175. „Јединствени информациони систем просвете“ се мења у назив „Успостављање јединственог информационог система просвете“ и садржина члана 175. у потпуности се замењује новим садржајем којим је дефинисано:

- успостављање ЈИСП као скуп база података и рачунарских програма, потребних за прикупљање и обраду података у евиденцијама и регистрима, уз обезбеђивање заштите података о личности;

- установа, високошколска установа, односно установа ученичког и студентског стандарда води евиденцију о деци, ученицима, одраслима и студентима обухваћеним формалним образовањем, о родитељима, односно другим законским заступницима и о запосленима, а јавно признати организатор активности о полазницима и кандидатима обухваћеним неформалним образовањем, у складу са овим и посебним законом, законом којим се уређује високо образовање и законом којим се уређује ученички и студентски стандард;

- у оквиру ЈИСП-а установа води евиденције, Министарство – регистре, у које се уносе подаци из евиденција и успоставља ЈИСП и њиме управља уз техничку подршку одговарајуће службе Владе;

- Агенција за квалификације (у даљем тексту: Агенција) у оквиру ЈИСП-а води регистар Националног оквира квалификација Републике Србије, у складу са законом који утврђује Национални оквир квалификација.

Практично, **глава IX. ЗОСОВ-а**, чији је назив измењен и која се, према одредбама Закона, зове “Јединствени информациони систем просвете”, претрпела је најобимније измене, односно измењена је у поступности садржина свих њених чланова и додати су нови чланови у делу који се односи на високошколске установе.

Чланом 10. Закона **мења се члан 176. ЗОСОВ-а** тако што се прецизно уређују питања у вези са формирањем ЈОБ-а, који прати његовог носиоца кроз све нивое формалног образовања и васпитања и кроз неформално образовање и представља кључ за повезивање свих података о детету, ученику, студенту, као и одраслом, полазнику и кандидату (у даљем тексту: одрасли) у ЈИСП-у.

Овим чланом јасно је дефинисана карактеристика ЈОБ-а, као и начин и поступак његове доделе детету, ученику, студенту и одраслом.

Такође је уређено и питање доделе привременог ЈОБ-а детету, ученику, одраслом и студенту до добијања јединственог матичног броја грађана, страном држављанину, лицу без држављанства, прогнаном и расељеном лицу. На основу овог члана установа, високошколска установа, односно јавно признати организатор активности уноси податке у ЈИСП о идентитету детета, ученика, одраслог и студента: име, презиме, име једног родитеља, јединствени матични број грађана, други идентификациони број и опис идентификационог броја за страног држављанина, лице без држављанства и тражиоца држављанства, односно лице које није уписано у матичну књигу рођених Републике Србије и ови подаци обрађују се у сврху доделе ЈОБ-а детету, ученику, одраслом и студенту, а могу да се обрађују и у сврху израде статистичких извештаја на начин којим није омогућено откривање података о личности, у складу са законом.

Министарство успоставља и води евиденцију свих захтева у електронском облику и додељеним ЈОБ-овима, као и о привременим ЈОБ-овима, а подаци о ЈОБ-у и привременом ЈОБ-у чувају се трајно.

Овим чланом још је прописано да мере безбедности и заштите података из евиденција и регистара прописује министар.

Измењеним чланом 177. ЗОСОВ-а прецизирани су и таксативно наведени сви потребни подаци из евиденције о деци, ученицима и одраслима, о родитељима, односно другим законским заступницима који се уносе у регистар деце, ученика, одраслих и студената преко ЈОБ-а, у складу са Законом (члан 11. Закона).

Допуном члана 178. ЗОСОВ-а уређено је да регистар установа представља скуп података о шифрама квалификација, а додати нови члан 178а односи се на податке у регистру акредитованих високошколских установа (чл. 12. и 13. Закона).

Изменама члана 180. ЗОСОВ-а прецизирано је да се подаци о запосленима у установама ученичког и студентског стандарда уносе у регистар запослених у складу са ЗОСОВ-им али и законом којим се уређује ученички и студентски стандард (члан 15. Закона).

Чланом 16. Закона, извршена је допуна ЗОСОВ-а, тако што је **после члана 180. додат нови назив чланова, који гласи „Подаци у евиденцијама и регистру запослених у високошколским установама“ и нови чланови 180а-180в** којима су прецизирани подаци у евиденцијама и регистрима који се воде (подаци у евиденцијама и регистру запослених у високошколским установама; подаци у регистру планова и програма наставе и учења; подаци у регистру акредитованих студијских програма).

Члан 181. ЗОСОВ-а који уређује сврху обраде података измењен је у целости. Према измењеном члану сврха обраде података о којима установа, високошколска установа, установа ученичког и студентског стандарда, односно јавно признати организатор активности води евиденцију, као и сврха обраде података из регистра из члана 175. Закона, је редефинисана, додатно прецизирана и усклађена са одредбама новог Закона о заштити података о личности.

Посебно је уређено да се у циљу остваривања сврхе обраде наведених података ЈИСП електронски повезује са одговарајућим регистрима које воде надлежни органи, а такође су таксативно наведени и подаци из тих регистара које Министарство обрађује искључиво у сврху из ст. 1–3. овог члана на начин којим није омогућено откривање података о личности, у складу са законом (члан 17. Закона).

Чланом 18. Закона, **мења се назив члана 182. „Коришћење података“**, у назив „Примаоци података из евиденција и регистара“ и **садржина целог члана 182. ЗОСОВ-а**. Новим чланом 182. прецизирано је да лице на које се подаци односе остварује права у складу са законом којим се уређује заштита података о личности. Извршено је термилошко усклађивање са Законом о заштити података о личности, речи „коришћење и корисник“, замењене су речима „прималац“, дефинисана су лица која могу бити примаоци података из одређеног регистра. Прималац података из регистра из члана 175. став 4. ЗОСОВ-а, података насталих обрадом тих података, података из члана 181. став 4. овог закона је Агенција, која те податке обрађује у електронском облику, уз обезбеђивање заштите података о личности. Овим чланом детаљно је уређена и сврха обраде ових података.

Изменама члана 183. ЗОСОВ-а извршено је његово усаглашавање са предложеним решењима у члану 9. Закона, односно усаглашавање са измењеним чланом 175. ЗОСОВ-а (члан 19. Закона).

Чланом 184. ЗОСОВ-а, који је измењен, уређује се, између осталог, да:

- установа, високошколска установа, установа ученичког и студентског стандарда, односно јавно признати организатор активности обезбеђује мере заштите од неовлашћеног приступа и коришћења података из евиденција које води;
- Министарство обезбеђује мере заштите од неовлашћеног приступа и коришћења података у ЈИСП-у, када служба Владе не обавља послове из члана 175. став 9. овог закона;
- послове администрирања ЈИСП и одговарајућих регистара обавља посебно овлашћено лице;
- министар је овлашћен да пропише мере безбедности и заштите података из евиденција и регистара (члан 20. Закона).

Значајна новина уређена је чланом 21. Закона којим **се допуњује члан 189. ЗОСОВ-а,** везано за средства у буџету јединице локалне самоуправе. Према наведеним допунама у буџету јединице локалне самоуправе могу да се обезбеде средства за превоз ученика средњих школа и ученика који похађају наставу у дуалном образовању који имају пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе на удаљености већој од четири километра од школе, односно од просторија послодавца код којег обављају учење кроз рад, као и у случајевима када су школа, односно просторије послодавца код којег ученици обављају учење кроз рад на територији друге јединице локалне самоуправе, а ближе услове и мерила за утврђивање економске цене програма васпитања и образовања по детету из става 1. тачка 1) овог члана, прописује министар.

Сходно бројним изменама и допунама ЗОСОВ-а извршено је усклађивање и његових казних одредби, односно у потпуности је измењен **члан 193. ЗОСОВ-а.**

Према новом члану 193.

- новчаном казном од 50.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај прималац података из регистра из члана 175. став 4. овог закона - правно лице уколико добијене податке користи или објављује супротно сврси коју је назначио у свом захтеву и овом закону (члан 182. став 3);
- новчаном казном од 5.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај прималац података из регистра из члана 175. став 4. овог закона - физичко лице уколико добијене податке користи или објављује супротно сврси коју је назначио у свом захтеву и овом закону (члан 182. став 3);
- новчаном казном у износу од 50.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај установа, високошколска установа, установа ученичког и студентског стандарда односно јавно признати организатор активности, уколико не уноси и месечно ажурира податке у одговарајуће регистре, у складу са чланом 183. овог закона;
- новчаном казном у износу од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице установе, високошколске установе, установе ученичког и студентског стандарда, односно јавно признатог организатора активности за прекршај из става 3. овог члана (члан 22. Закона).

Прелазним одредбама Закона прописано је:

- установа, односно високошколска установа покренуће поступак за доделу ЈОБ-а свој деци, ученицима, одраслима и студентима, који су у систему образовања и васпитања, односно у систему високог образовања или су

били у том систему почев од школске 2016/2017. године, а на основу података из евиденција чији је руковацац (члан 23. Закона);

- министар ће донети подзаконске акте за спровођење овог закона у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона (члан 24. Закона);
- даном ступања на снагу Закона престају да важе одредбе чл. 114-117, чл. 119-122, члан 123. ст. 1-3. и став 5, члан 124. и члан 153. Закона о високом образовању (члан 25. Закона).

фебруар 2020. године

аутор: Биљана Антић, дипл. правник